

2 JEŽIŠ KRISTUS A UČENIE O ČNOSTIACH

Úvod⁵²

„Na počiatku bolo Slovo a Slovo bolo u Boha a to Slovo bolo Boh“ (*Jn 1,1*).

Ježiš Kristus ako Boží Syn a druhá božská osoba prišiel na tento svet, nie len aby vykúpil všetkých ľudí z otroctva hriechu a smrti, a umožnil všetkým ľuďom dosiahnuť spásu, teda dokonalý a svätý život, kedy už nebudeme vidieť iba nejasne akoby v zrkadle, ale budeme Boha vidieť z tváre do tváre (*porov. 1Kor13,12*), ale aj aby nám svojím životom, príkladom a vzorom ukázal, ako dosiahnuť spásu. Pre dosiahnutie spásy je však potrebné, aby sme sa už tu na zemi snažili viesť dokonalý život, teda čnostný život. To, ako žiť takýto čnostný život, vidíme u nášho Pána Ježiša Krista, ktorý je naším vzorom a učiteľom čnosti a svätosti, ktorý treba nasledovať.

2.1 Evanjelium o čnostiach

Ježiš Kristus, hoci bol od začiatku plný milosti a pravdy, dobrovoľne sa podriadil zákonu. Vzmáhal sa v múdrosti, veku a milosti pred Bohom a ľuďmi. Pripravoval sa tridsať rokov na svoje verejné účinkovanie skrytým životom a so všetkým, čo s ním súvisí. S modlitbou, umŕtvovaním, pokorou a poslušnosťou. A aby s väčšou účinnosťou kázal o kresťanských čnostiach, začal ich aj uskutočňovať.⁵³ Všetko učenie o blahoslavenstvách, o vnútornej svätosti a sebazapieraní, o láske k Bohu a blížnemu, o pestovaní poslušnosti, poníženosti, tichosti, to všetko bolo Ježišom nasmerované pre všetkých ľudí, ale najmä pre apoštolov a ich nástupcov, lebo oni boli a sú poverení Ježišom Kristom poučovať ľudí o týchto povinnostiach, a to viac príkladom ako slovom.

Ježiš poukazuje na to, že apoštolí ako aj ostatní jeho nasledovníci budú musieť uplatňovať lásku, obetavosť, trpezlivosť, udatnosť pri vyznávaní viery, dokonalé sebazapieranie, odpútanosť od sveta, od rodiny a znášať poníženosť a kríž za prenasledovania. Odporúča nám živú vieru, dôveru v modlitbu, trpezlivosť, duševný pokoj a stále spojenie s Duchom Svätým.⁵⁴ Ježiš je ten pravý dokonalý Učiteľ, ktorého máme nasledovať, veď on sám hovorí: „Učte sa odo mňa, lebo som tichý a pokorný srdcom“ (*Mt 11,29*).

⁵² Porov.: GRICH, M.: Seminárna práca. Spišská Kapitula : 2004.

⁵³ Porov.: TANQUEREY, A.: *Prehľadná Bohoveda asketická a mystická*: s. 28 - 29.

⁵⁴ Porov.: TANQUEREY, A.: *Prehľadná Bohoveda asketická a mystická*: s. 32.

Ježiš chodil so svojimi učeníkmi a učil po okolitých dedinách a mestách v synagógach a chrámoch. Učil všade, kde sa len dalo a všetci žasli nad jeho slovami, lebo učil ako ten, čo má moc. Ježiš žiada od svojich učeníkov a od ostatného ľudu, aby žili čnostným a dokonalým životom. A ako návod k čnostnému životu im a zároveň aj nám dáva blahoslavenstvá. Je to reč Ježiša na hore: „Blahoslavení chudobní v duchu, lebo ich je nebeské kráľovstvo. Blahoslavení plačúci, lebo oni budú potešení. Blahoslavení tichí, lebo oni budú dedičmi zeme. Blahoslavení lační a smädní po spravodlivosti, lebo oni budú nasýtení. Blahoslavení milosrdní, lebo oni dosiahnu milosrdenstvo. Blahoslavení čistého srdca, lebo oni uvidia Boha. Blahoslavení tí, čo šíria pokoj, lebo ich budú volať Božími synmi. Blahoslavení prenasledovaní pre spravodlivosť, lebo ich je nebeské kráľovstvo. Blahoslavení ste, keď vás budú pre mňa potupovať a prenasledovať a všetko zlé na vás nepravdivo hovoriť; radujte sa a jasajte, lebo máte hojnú odmenu v nebi“ (Mt 5,2-11).

Následne sú to výzvy, oslovenia: Vy ste soľ zeme... svetlo sveta. „Nech tak svieti vaše svetlo pred ľuďmi, aby videli vaše dobré skutky a oslavovali vášho Otca, ktorý je na nebesiach“ (porov. Mt 5,13.16). Ježiš učí cestám a prostriedkom k čnostiam. Kto zachová Boží zákon a bude podľa neho aj učiť, ten bude v nebeskom kráľovstve veľký, ale kto by nezachovával Zákon a zrušil by zo Zákona čo i len jedinú čiarku, ten bude v nebeskom kráľovstve najmenší (porov. Mt 5,19). Každý, kto sa hnevá na svojho brata, nech mu odpustí (porov. Mt 5,22-26), lebo ak vy odpustíte poklesky iných, aj váš nebeský Otec vám odpustí, ale ak vy neodpustíte, ani vám sa neodpustí (porov. Mt 6,14) a akou mierou budete merať vy, takou sa nameria aj vám (Mt 7,2).

A keď „prinášaš dar na oltár a tam si spomenieš, že tvoj brat má niečo proti tebe, nechaj svoj dar pred oltárom a choď sa najprv zmieriť so svojim bratom a až potom príď a tak obetuj svoj dar“ (Mt 5,23-24). Ak ťa „zvádza na hriech tvoje pravé oko, vylúp ho a odhod' od seba, lebo je lepšie, ak zahynie jeden z tvojich údov, ako keby sa malo celé tvoje telo dostať do pekla. A ak ťa zvádza na hriech tvoja ruka, odtni ju, lebo je lepšie, ak zahynie jeden z tvojich údov, ako keby malo ísť celé tvoje telo do pekla“ (Mt 5,29-30). Za zlé sa nechcete odplatiť zlým. Neodporujte zlému. Ak by ťa niekto udrel po pravom líci, nastav mu aj ľavé. Tomu, kto by sa chcel s tebou súdiť a vziať ti šaty, nechaj aj plášť (porov. Mt 5,39-42).

A keby ťa niekto nútil, aby si s ním išiel jednu míľu, choď s ním dve a tomu, kto by ťa o niečo prosil, daj. Ak chcete vykonať dobré skutky, nekonajte ich pred inými ľuďmi, aby vás chválili a obdivovali, lebo nebudete mať odmenu u svojho nebeského Otca, ale keď niečo konáte pre druhých, nech to nevidia iní a nech vaša pravá ruka nevie, čo robí ľavá a váš nebeský Otec vás dobre odmení, lebo on vidí aj v skrytosti (porov. Mt 6,1-4).

Lebo tí, ktorých už ľudia chválili, dostali už svoju odmenu. Keď sa

modlite, nebuďte ako pokrytci, ktorí sa radi modlia postojacky a na rohoch ulíc, aby ich ľudia videli, ale modlite sa tak, aby vás iní nevideli. V skrytosti vojdite do svojej izby, zatvorte za sebou dvere a modlite sa k svojmu Otcovi, ktorý je v skrytosti. A on vás odmení, lebo on vidí aj v skrytosti (porov. Mt 6,5-6). Ani keď sa postíte, nerobte to tak, aby to ľudia videli, ale keď sa postíte, pomažte si hlavu olejom a umyte si tvár, aby nie ľudia videli, že sa postíte, ale váš Otec nebeský, ktorý je v skrytosti (porov. Mt 5,16-18). A váš Otec vás odmení, lebo on vidí aj v skrytosti. Nezhromažďujte svoje poklady tu na zemi, kde ich moľ i hrdza ničia, ale v nebi si zhromažďujte poklady, lebo kde je tvoj poklad, tam spočinie aj tvoje srdce (porov. Mt 6,19-21).

„Nemôžete slúžiť aj Bohu, aj mamone“ (Mt 6,24). „Nebuďte ustarostení o svoj život, čo budete jesť, čo budete piť alebo čím sa zaodujete“ (Mt 6,25). Ale proste a dostanete, hľadajte a nájdete, klopte a otvoria vám. Lebo každý, kto prosí, ten dostane, kto hľadá, nájde a kto klope, tomu otvoria. Majte odvahu a nebojte sa tých, ktorí vás prenasledujú a zabíjajú telo, ale bojte sa toho, ktorý má moc uvrhnúť do pekla. Každého, kto bude mať odvahu a mňa vyzná pred ľuďmi, aj Syn človeka vyzná pred Božími anjelmi. Ale kto nebude mať odvahu a mňa zaprie pred ľuďmi, aj Syn človeka zaprie pred Božími anjelmi (porov. Lk 12,4-9).

A nebuďte proti svojim nepriateľom, aj keby vás prenasledovali, ale milujte svojich nepriateľov, robte dobre tým, čo vás nenávidia, žehnajte tým, čo vás preklínajú a prenasledujú, a modlite sa za tých, čo vás potupujú. Ak ti niekto niečo vezme, nežiadaj to naspäť. Ako chcete, aby ľudia robili vám, robte aj vy im. Ak milujete tých, ktorí vás milujú, akúže máte zásluhu? Veď aj hriešnici milujú tých, čo ich milujú. Ak robíte dobre tým, čo vám dobre robia, akúže máte zásluhu? Veď to isté robia aj hriešnici. A ak požičiavate tým, od ktorých to dúfate dostať naspäť, akúže máte zásluhu? Veď aj hriešnici požičiavajú hriešnikom, aby dostali naspäť to isté. Vy nerobte tak, ako robia hriešnici, ale milujte svojich nepriateľov, dobre robte, požičiavajte, a nič za to nečakajte. Tak bude vaša odmena veľká a budete synmi Najvyššieho, lebo on je dobrý aj k nevďačným a zlým. Buďte milosrdní, ako je milosrdný váš Otec. „Nesúďte a nebudete súdení“ (Mt 7,1). Neodsudzujte a nebudete odsúdení. Odpúšťajte a odpustí sa vám, a zároveň dávajte a dajú vám: mieru dobrú, natlačenú, natrasenú, vrchovatú vám dajú do lona. Lebo akou mierou budete merať vy iným, takou mierou sa nameria aj vám (porov. Lk 6,27-38). Buďte teda takí, ako vás učím, spravodliví a dokonalí ako je dokonalý váš nebeský Otec. A každý kto počúva tieto moje slová a uskutočňuje ich, podobá sa múdremu mužovi, ktorý si postavil dom na skale. Spustil sa dážď, privalili sa vody, strhla sa víchrica a oborili sa na ten dom, no dom sa nezrútil, lebo mal základy na skale (porov. Mt 7,24-27). A každý, kto tieto moje slová počúva, ale ich neuskutočňuje, podobá sa hlúpemu mužovi, ktorý si postavil dom na piesku. Spustil sa dážď, privalili sa vody, strhla sa víchrica, oborili sa na dom a zostalo z neho veľké rumovisko.

Okrem takého priameho poučania ľudu Ježiš mnoho poučoval a vyučoval aj cez podobenstvá. V nich dával ľuďom príklady, ako majú konať, ako nemajú konať a zároveň podával im v nich aj pravdy o Bohu a nebeskom kráľovstve. Vo väčšine z nich zdôrazňoval čnosti, ako spravodlivosť, vernosť, skromnosť, milosrdenstvo, poslušnosť, múdrosť a lásku.

Čnosť spravodlivosti vyjadril v podobenstve o miere. Povedal: „Dávajte pozor na to, čo počúvate! Akou mierou budete merať vy, takou sa nameria aj vám, ba ešte sa vám pridá. Lebo kto má, tomu sa pridá, a kto nemá, tomu sa vezme aj to, čo má“ (*Mk 4,24-25*).

Čnosť vernosti vyjadril v podobenstve o vernom sluhovi. Povedal: „Kto je verný a múdry správca, ktorého Pán ustanoví nad svojou čel'ad'ou, aby jej načas dával určený pokrm? Blahoslavený sluha, ktorého pán pri svojom príchode nájde tak robiť. Pán ho ustanoví nad všetkým, čo má. Ale keby si ten sluha v srdci povedal: »Môj pán voľajako nejde,« a začal by biť sluhov a slúžky, jesť, piť a opíjať sa, pán toho sluhu príde v deň, keď to najmenej čaká, a v hodinu o ktorej nevie, oddelí ho a dá mu podiel medzi nevernými“ (*Lk12,41-48*).

Čnosť skromnosti vyjadril v podobenstve o prvom a poslednom mieste slovami: „Ak ťa niekto pozve na svadbu, nesadaj si na prvé miesto, lebo mohol pozvať niekoho vzácnejšieho, ako si ty; a prišiel by ten, čo pozval teba i jeho, a povedal by ti: »Uvoľni miesto tomuto.« Vtedy by si musel s hanbou zaujať posledné miesto. Ale keď ťa pozvú, choď, sadni si na posledné miesto. Potom príde ten, čo ťa pozval, a povie ti: »Priateľu, postúp vyššie!« Vtedy sa ti dostane počty pred všetkými spolustolujúcimi. Lebo každý, kto sa povyšuje, bude ponížený, a kto sa ponizuje, bude povýšený“ (*Lk14,8-11*).

Čnosť milosrdenstva vyjadril v troch podobenstvách: o stratenej ovci, o stratenej drachme a o márnokratnom synovi. V podobenstve o stratenej ovci a o stratenej drachme hovorí: „Ak má niekto sto oviec a jednu z nich stratí, nenechá ostatné a nepôjde hľadať tú jednu stratenú, pokým ju nenájde? A keď ju nájde, vezme ju s radosťou na plecía, a len čo príde domov, zvolá priateľov a susedov, a povie im: »Radujte sa so mnou, lebo som našiel ovcu, čo sa mi stratila.« Tak bude aj v nebi väčšia radosť nad jedným hriešnikom, ktorý robí pokánie, ako nad ostatnými spravodlivými, ktorí pokánie nepotrebujú. Alebo ak má žena desať drachiem a jednu z nich stratí, nebude ju hľadať dovedy, dokým ju nenájde? A keď ju nájde, zvolá priateľky a povie »Radujte sa so mnou, lebo som našla drachmu, čo som stratila.« A takú veľkú radosť majú aj Boží anjeli z jedného hriešnika, ktorý robí pokánie“ (*porov. Lk15,1-10*).

O milosrdenstve pokračoval aj v podobenstve o márnokratnom synovi. Hovoril: „Istý človek mal dvoch synov. No mladší syn žiadal od otca časť majetku, ktorá mu patrila. Otec jeho žiadosti vyhovel a rozdelil majetok. O niekoľko dní si mladší syn všetko zobral, odcestoval do ďalekého kraja a tam

svoj majetok hýrivým životom premárnil. No v krajine nastal veľký hlad a on začal trieť núdzu. Išiel teda a uchytil sa u istého obyvateľa tej krajiny a on ho poslal na svoje hospodárstvo svine pásť. Túžil nasýtiť sa aspoň strukmi, čo žrali svine, ale nik mu ich nedával. Vstúpil teda do seba a rozhodol sa, že sa vráti k otcovi s prosbou o prepáčenie a odpustenie. Ešte bol ďaleko, keď ho zazrel jeho otec, a bolo mu ho ľúto. Pribehol k nemu, hodil sa mu okolo krku a vybozkával ho. Syn mu povedal: »Otče, zhrešil som proti nebu i voči tebe. Už nie som hoden volať sa tvojím synom.« Ale otec povedal svojim sluhom: »Rýchlo prineste najlepšie šaty a oblečte ho! Dajte mu prsteň na ruku a obuv na nohy! Privedte vykrmené teľa a zabite ho. Jedzme a veselo hodujme, lebo tento môj syn bol mŕtvy, a ožil, bol stratený, a našiel sa «“ (porov. Lk 15,11-32).

O čnosti poslušnosti sa zmienil Kristus v podobenstve o dvoch synoch: „Istý človek mal dvoch synov. Prišiel k prvému a povedal mu: »Syn môj, choď dnes pracovať do vinice!« Ale on odpovedal: »Nechce sa mi.« No potom to oľutoval a šiel. Išiel k druhému a povedal mu to isté. Ten odpovedal: »Idem, pane!« Ale nešiel. Kto z týchto dvoch splnil otcovu vôľu (porov. Mt 21,28-31)?“ Ježiš tým chce povedať, že plnenie Božej vôle a poslušnosť nespočíva v slove, ale v skutku. O múdrosti nám Kristus hovorí v podobenstve o dvoch staviteľoch, v ktorom chce vyjadriť, že múdri je ten, kto prichádza k nemu, počúva jeho slová a uskutočňuje ich. Tým sa podobá človekovi, ktorý staval dom. Hlboko kopal a základy položil na skalú. Keď potom prišla povodeň, s domom nemohla pohnúť, lebo bol dobre postavený.

Čnosť lásky, ktorá je ako sv. Pavol hovorí v liste Korint'anom najväčšia spomedzi čností, Ježiš Kristus vyjadruje v podobenstve o milosrdnom Samaritánovi: „Istý človek zostupoval z Jeruzalema do Jericha a padol do rúk zbojníkov. Tí ho ozbójali, dorážali, nechali ho polomŕtveho a odišli. Náhodou šiel tou cestou istý kňaz a keď ho uvidel, obišiel ho. Takisto aj levita: keď prišiel na to miesto a uvidel ho, išiel ďalej. No prišiel k nemu istý cestujúci Samaritán a keď ho uvidel, bolo mu ho ľúto. Pristúpil k nemu, nalial mu na rany oleja a vína, a obviazal mu ich; vyložil ho na svoje dobytča, zaviezol ho do hostinca a staral sa oň. Na druhý deň vyňal dva denáre, dal ich hostinskému a povedal: »Staraj sa oň a ak vynaložíš viac, ja ti to zaplatím, keď sa budem vracat'« Čo myslíte, ktorý z tých troch bol bližším tomu, čo padol do rúk zbojníkov“ (porov. Lk 10,30-36)? Tým chcel Ježiš Kristus povedať, že nie iba milovať nadovšetko Boha a na svojho bližneho nemyslieť, ale milovať Boha nadovšetko celým svojim srdcom, celou svojou dušou a celou svojou silou a svojho bližneho ako seba samého. A káže nám, aby sme aj my konali ako milosrdný Samaritán, a to vždy a všade. Pričom nám k tomu pridáva aj svoje prikázanie: „Milujte sa navzájom, ako som ja miloval vás. Ved' nik nemá väčšiu lásku ako ten, kto položí svoj život za svojich priateľ'ov. Vy ste mojimi priateľ'mi, ak konáte to, čo vám prikazujem. Už vás nenazývam sluhami, lebo sluha nevie, čo robí jeho pán. Nazval som vás priateľ'mi, lebo som vám oznámil

všetko, čo som počul od svojho Otca. Nie vy ste si vyvolili mňa, ale ja som si vyvolil vás a ustanovil som vás, aby ste išli a prinášali ovocie a aby vaše ovocie zostalo a aby vám Otec dal všetko, o čo budete prosiť v mojom mene. Toto vám prikazujem: Milujte sa navzájom (*porov. Jn 15,12-19*).

Záver

Vieme, že Ježiš Kristus neprišiel kvôli tomu, lebo si nás chcel pozrieť zblízka, a neprišiel ani kvôli tomu, aby sa ukázal, akú má veľkú moc a silu, ale prišiel kvôli nám, aby nás správne nasmeroval, aby nás učil a naučil, ako správne žiť a konať, aby sme sa páčili Nebeskému Otcovi a plnili jeho vôľu. Môžeme povedať, že Ježiš plnil Božiu vôľu a splnil svoju úlohu ako Učiteľ.

3 DUCH SVÄTÝ A ČNOSTI

Úvod⁵⁵

„Bratia, myslite na všetko, čo je pravdivé, čo je cudné, čo je spravodlivé, čo je mravne čisté, čo je milé a čo má dobrú povest', čo je cnostné a chválitebné“ (*Flp 4,8*)!

Pre človeka zraneného hriechom nie je ľahké zachovať si morálnu rovnováhu. Kristov dar spásy nám udeľuje milosť potrebnú na to, aby sme vytrvali v úsilí o nadobudnutie čnosti. Každý má stále prosiť o túto milosť svetla a sily, pristupovať k sviatostiam, spolupracovať s Duchom Svätým a nasledovať jeho vnuknutia, aby miloval dobro a vystríhal sa zla.⁵⁶

3.1 Čnosti

Čnosť, o ktorej už Aristoteles vravel, že ľudí a ich skutky robí dobrými a dokonalými, je taká dobrá a vznešená vec, že nijakému inému pozemskému pokladu sa prirovnáť nedá.

⁵⁵ Porov.: MAJZEL, M.: Seminárna práca. Spišská Kapitula : 2004.

⁵⁶ Porov.: *Katechizmus Katolíckej cirkvi*. Trnava : SSV, 1999, ČL. 1810.